

נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

לע"נ מורנו ורבנו הגאון ר' עובדיה יוסף בן ג'ורג'יה

בס"ד גיליון: 1213

הדלקת הנר: 19:25 צאת השבת: 20:31 רבינו תם: 21:16 (לפי אפיק ת"א),
הפטרת השבוע: ויאמר שמואל (שמואל א' יא), שבת מברכין.

אוֹצְרוֹת הַפָּרָשָׁה

פרשת "קרח"

"ויקח קרח" [טז, א].

אדם נוסע במכונית. הוא עירני ודרוך, נהג מיומן ועתיר ניסיון. המכונית חדשה, משוכללת, כל מערכותיה תקינות. הכביש סלול, התנועה זורמת, מה יכול כבר לקרות? ולפתע, כתם שמן ענק. המכונית נכנסת בתאוצה של היסח הדעת, ואין ערך לנהג ולמנוע, להילוכים ולבלמים. היא מחליקה בלי שליטה, נופלת לתאום, ואלומת אש מבשרת את סופה.

מחריד, אכן כן. "קורח, שפיקח היה", אין כמוהו בנהגים השולטים באורחותיהם. בעל רוח הקודש, מנושאי ארון ברית השם, מגדולי דור דעה, "מה ראה לשטות זו", איך סיים חייו במעמקי התהום, בבטן האדמה, בלבית השאול? והתשובה: "ויקח קורח – ליבו נטלו". המכונית המשוכללת החליקה על כתם שמן של קינאה, "נתקנא על נשיאותו של אליצפן". ואז איבד שליטה, הסתחרר והתרסק.

ופרשה זו ללמדנו באה, להתרחק מכל כתם שמן. שלא נשלה עצמנו שיש "ריב קטן" בר שליטה הריב דומה לסכר מים, אומרת הגמרא, כיוון שנפרץ נפרץ. היש לנו מושג כמה מליוני גלוני מים אגורים בסכר, לוחצים על דפנותיו. כך האדם. כמה רגשות אצורים בו, כמה טרוניות וכעסים והקפדות, זכרונות ותיסכולים, המחפשים רק סדק כדי להתפרץ כאשר שיטפון שאין לעוצרו, לשטוף ולסחוף ולהטביע הכל! הדרך היחידה לשרוד היא הלחיצה על הבלם לפני כתם השמן, ולסטות מנתיבו! (מעין השבוע).

"נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם" [טז, ב].

איך שאנשים מסתבכים. אנשים פיקחים, נבונים, שקולים. מאבדים את עולמם, המשפחה סובלת כל כך, והחברה מוקיעה. חברים נעלמים, תמונתם מתנוססת בעיתונים, כבר היו מעדיפים להיות כקורח, להיבלע חיים. ואתה שומע ורואה ותמה: איך נפלו כך, אנשים חכמים כל כך. היינו משאירים זאת לפסיכולוג או לקרימנולוג. הבעיה היא שהם אנשים כמוני וכמוך, וזה מפחיד. זה כבר נוגע אלינו. וכבר אמרו, שהחכם לומד מניסיונם של אחרים, בעוד שהלא חכם אינו לומד אפילו מניסיונו שלו. אז איך מסתבכים אנשים?

התשובה, כמו כל התשובות, כתובה בתורה. בפרשתנו, קורח הסתבך, וסיבך אתו מאתיים וחמישים איש, וכולם אבדו. איך העז קורח לצאת לכזו הרפתקה. האם לא ידע שאין לו סיכוי. האפשר למרוד במשה רבינו, שליח הבורא. שבהנהגתו הובא חושך על מצרים, בקע ים והטביע בו את המצרים. שכאשר הרים ידו נוצח עמלק, וכאשר היכה במטהו הוציא מים מסלע. משה רבינו, שכאשר התאוננו עליו באו נחשים ושרפים ועשו שמות בעם עד שביקשו מחילה, אז איך יצא להרפתקה: "קורח, שפיקח היה, מה ראה לשטות זו?"

והתשובה: "התקנא בנשיאותו של אליצפן". פעל פה דחף של קינאה. אחד משלושת הדחפים המוציאים את האדם מן העולם: "הקינאה, התאוה, והכבוד" (אבות). וכשהם פועלים, השכל בהשעיה. יש ליקוי מאורות, ואין שאלות. מילא הוא, אבל איך השפיע על מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות. "נשיאי עדה, קרואי מועד, אנשי שם"? התשובה: שכניו היו. נסחפו בדבריו, ובחלקלקות ליצנותו. וכבר הם קבוצה מגובשת, המזינה את התלהבותה ושועטת במגובש אל התהום. בלי בקרה עצמית ויכולת עצירה.

ועדיין זו תשובה חלקית בלבד: מידות ודחפים והשפעת חברה גורמים מכריעים הם, אבל מולם הלא ניצב תמרור אזהרה. הכתובת חרוטה על הקיר, והרי איש אינו אף לו הדרך להתאבד. כאן בא הגורם השלישי והמכריע: סמוך, לי זה לא יקרה. בסוף הכול יסתדר. לא תבוא ביקורת, לא יגלו את המעילה. יגלו ויטיחו. נשיג הלוואות ונכסה. נזכה בלוטו. קפוצ', ותמצא למטה רשת ביטחון. או אמבולנס. משה רבינו מציע, ומזהיר: "זאת עשו, קחו לכם מחתות, קורח וכל עדתו. ותנו בהם אש ושימו עליהן קטורת לפני ה', מחר. והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש. אדם אחד ינצל: אהרן. קורח חשב, כמובן, שהוא זה שינצל. וחבריו? הם לא עניינו אותו כל כך... אבל הם, מה חשבו? הם, איך הסתכנו. איך ניגשו להתמודדות בה הימרו על חייהם. כשהסיכוי (המפוקפק) הוא אחד חלקי מאתיים חמישים וחמישה. פחות מרבע אחוז!

והם התייצבו, כולם, מלבד און בן פלט שאשתו הצילתו ברגע האחרון.

מאתיים וחמישים נשיאים כבודים, חכמים ומיושבים בדעתם, התייצבו כאיש אחד לטכס מותם! הכיצד?!

רבינו עובדיה מברטנורא זצ"ל מוצא את התשובה בדיוקו בדברי רש"י הקדוש: "מחתות, כלים שחותרים בהם גחלים, ויש להם ידות". מדוע הודיע כאן רש"י שיש למחתות ידות, ולא פירש כן במחתה שבמעשה המנורה? והתשובה מרעשה: אכן ידעו שהקטורת מסוכנת. ידעו שנדב ואביהוא נשרפו חיים בגינה. אבל אמרו לעצמם: לנו זה לא יקרה. כי למחתות שלנו ידות ארוכות. הן יחצצו בינינו ובין הקטורת, והאש לא תגיע אלינו...

טיפשי? אולי. אבל אנושי כל כך!

מאות אלפי ילדים נרשמים בכל שנה לבתי הספר הכלליים. האם ההורים עיוורים? חלילה! האין הם רוצים בטובת ילדיהם, הס מלחשוב! האין הם יודעים על מקרי ההתעללות, על האלימות, פיזית ומילולית, הפוצעת ומצלקת את הנשמות הטהורות? והרי הברירה לפניהם: חינוך תורני מעולה, חף מאלימות, נקי מסמים, טהור מתועבה,

מחנך למידות טובות וכיבוד הורים, מורשת ומסורת נפלאים ומעשירים! אך שוב חוזרת תסמונת הסמוך – "לי זה לא יקרה". כאילו הילד נטול מידות ודחפים, וכאילו לא יושפע מרוח החברה. ובציבור החרדי, ובחינוך התורני, כלום אין ההורים צריכים לפקוח עין על בניהם. לדעת עם מי הם מתרועעים, מי חבריהם. כיצד מבליים הם את שעות הפנאי. האין עליהם לפקוח על הכנת השיעורים, ללמוד עימם כדי לעקוב אחר ידיעותיהם והבנתם. לעמוד בקשר עם המחנכים, לעודד ולדרבן ולהיחלץ לעזרה בשעת הצורך. ורבים כל כך ההורים האומרים: סמוך. הילד נמצא בידיים טובות, בחינוך מעולה, בחברה טובה, ירום עימם, והכל יסתדר. ואכן, כך קורה. אך לא תמיד. וכשלא, זה אסון. ואז, כבר מאוחר... אך מדוע נכתבה פרשה זו בתורה, אם לא כדי שנפיק את לקחה, ולא נהמר על היקר לנו מכל, על נפש ילדינו! (מעייני השבוע).

"אשר אבהר בו מטהו יפרח" [ז, כ].

הצדיק רבי יצחק מנשכז זצ"ל ביקר פעם בעיר וולודובקה. בערב שכב על מיטתו לנוח, וכמה ממקורביו עמדו סביבו. פתח וסיפר מעשה שהיה בימים עברו בעיר אפטא. אברך למדן, מוכשר ונאה, נאלץ לצאת למסחר כדי להתפרנס. היה פוקד את אחוזות האצילים. קונה את תנובות השדה ומציע תמורתן סחורות שונות. בהיותו ישר דרך, חכם ונבון, רכש את אימונם ולמד נימוסיהם ואורחותיהם, לשאת חן בעיניהם. נשיאת חן זו הייתה לו לרושץ, כי בסמוך לעירו הייתה אחוזה נרחבת שעם אדוניה סחר. יום אחד מת הפריץ, והותיר את הנחלה לבתו היחידה. המשיך הלה לסחור עם העלמה האצילה, ועדינות אורחותיו נשאה חן בעיניה. בקצרה, לא עמד בניסיונו של יוסף הצדיק, והלך מדחי אל דחי עד שהמיר דתו ונשאה לאשה, והיה לאדון האחוזה.

"רבינו", קטע אחד השומעים את הצדיק, "לא הרחק מכאן ארע סיפור דומה, אחד מבני העיר – ... השומעים היסו אותו, והצדיק המשיך בסיפורו: "תארו לעצמכם, יהודי מוצא עצמו שבוי בידי הסיטרא אחרא. לא תפילה, לא תפילין, לא שבת ולא חג. לא ראש השנה ולא יום הכיפורים... חיים כה משמימים, מדבר צחיח של חולין, מדיף צחנת נבלות וטריפות וקבש נשג"ז [נסהדרין פב:]. הבא על הגויה חייב משום נשג"ז: נידה, שפחה, גויה, זונה... לא אחת ניחם על צערו ביקש לחזור בו, לשוב לחיי תורה ומצוות. אבל הדלת נעולה הייתה בפניו, שכן לפי החוק ששרד באותם ימים אסור היה למומר לשוב, וכל המסייעים לו צפויים היו לעונשים כבדים. ובכל זאת, ניסה. אבל המרשעת עמדה על המשמר. הבחינה בהתחבטויותיו ועקבה אחר צעדיו. וכשקשר קשרים עם יהודי העיר להצילו הייתה מסגירה אותם למלכות והתייסרו נוראות.

רבה של אפטא גאון וצדיק היה. לילה אחד ישב ולמד, והנה מתדפקים על דלתו, קם ופתח, והמומר מולו: "הושיעה, רבי", קרא בקול בוכים, "רצוני לשוב בתשובה, לחזור ליהדותי!". והרב, שידע שיהודים רבים כבר שילמו ביוקר על הענותם להפצרותיו, סגר את הדלת בפניו, אבל האיש לא ויתר. לילה אחר לילה הגיע, בשעה קבועה, כאשר בטירתו עלו הכול על יצועם...

לילה אחד פקעה סבלנותו של הרב. כשנשמעו הנקישות נטל עימו את מקלו. פתח את הדלת בתנופה והרים את המטה. אמר למומר: "הסתלק, ולא אכך במקל!" חוורו פני המומר, והרב הפטיר: "כשם שהמטה הזה לא יצמיח פרי, כך אתה לא תשוב לעולם!"

שמש המומר כתפיו ופנה ללכת לבלי שוב. הביט הרב, והנה הוציא המקל פרחים, החל לפרוח לנגד עיניו ולגמול פרי! "חזור נא!" קרא הרב הנרעש. הזמין את המומר לחדרו, והחל ללמדו דרכי תשובה. אין לשער ולתאר איזה לילה מזכך ומטהר עבר עליו! לפנות בוקר שב לאחוזתו – והנה להבות מתמרות ועשן מתאבך. הבית עלה באש על יושביו.

כך ניצל, כדי לפתוח דף חדש... סיים הצדיק את סיפורו, ואמר: "בימי קדם נשמעו כאלו פלאות. אבל בימינו, הייתכנו?!" שהה רגע, והוסיף: "ואולי? לילה טוב..."

למחרת באה השמועה שבאותו לילה נשרף בית אחוזה לא הרחק מן העיר. ובדרך פלא לא היה בו האדון, יהודי מומר, ששהה בדנציג לרגל מסחרו. וכבר לא חזר, כי שב לדת אבותיו...

ואף אנו נתהה: "בימי קדם נשמעו כאלו פלאות. אבל בימינו, הייתכנו?!" אבל אנו לא נשיב: "ואולי". אנו נדע: קורים ועוד איך! הגאון החתם סופר זצ"ל, לפני פטירתו, נשא תפילה: "שלא יבוש המעיין, ולא יקצץ האילן". ריבונו של עולם, איך ניסו לייבש את המעינות, איך ניסו לקצוץ ולגדוע את האילנות. לנתק מן המורשת, לקרוע מהיהדות! נדמה היה שזהו, רק יובל קטן נשאר, רק שתיל זעיר מבלבל. והחורש כולו יבש, קמל. והנה קמה תנועת התשובה, ועצים שנראו כיבשים פורחים בעליל, שבו אל המקורות. "ואמרת בלבד מי ילד לי את אלה, ואני שכולה וגלמודה. ואלה מי גידל, הן אני נשארתי לבדי". ולפתע שבים הם "כיונים אל ארובותיהם", ונצח ישראל לא ישקר (ישעיה)! (מעייני השבוע).

"וירקעום ציפוי למזבח זכרון לבני ישראל" [ז, ד]. על התנהגות המנצח.

מאתיים וחמישים מקטירי הקטורת, אשר חלקו על כהונתו של אהרן הכהן, נשרפו באש שיצאה מאת ה'. לאחר מכן נצטוו משה רבינו לומר לאלעזר בן אהרן הכהן שירים את המחנות מבין השריפה, וירקע מהם ציפוי למזבח, ויהיו לאות לבני ישראל. ורבותינו שאלו: מדוע אליעזר, מדוע לא עשה זאת אהרן הכהן עצמו? ותירצו: האנשים האלו שילמו בחייהם על מחלוקתם כנגד אהרן. אם אהרן עצמו ייקח את המחנות לרקען, יהיה בכך כעין שמחה לאיד, חלילה, כעין הפגנת ניצחון. זאת – אין לעשות.

איזו גדלות רוח הורתה לנו התורה: גם אם ניצחת, אל תפגין קורת רוח, אדרבה, תצטער על שכן עלה בגורלם! כאשר רבן גמליאל התעמת עם רבי יהושע, במחלוקת לשם שמים, וחכמי ישראל ראו לנכון להשעות את רבן גמליאל לזמן מה מנשיאותו, הם לא מינו תחתיו את הגדול מבניהם, את רבי יהושע עצמו. כי אז, יהיה בכך משום פגיעה ושמחה לאיד. כעין הפגנת ניצחון. רק משום כך, דילגו על רבי יהושע ומינו את רבי אלעזר בן עזריה, בן השמונה עשרה! הבה נלמד מכך, את התועלת שבהבלגה. הבה נדע, שעומות הוא דבר שבדיעבד, וגם אם מנצחים בו יש להצטער על שהוצקנו לכך!

בשעתו קמה תנועה חרדית והמרתה את פי "מועצת גדולי התורה" של "אגודת ישראל". התנועה, "פועלי אגודת ישראל", זכתה לביקורת נוקבת מצד גדולי הדור ולבסוף נכשלה בבחירות, ירדה מהמפה. שמע מרן הגרא"מ שך זצ"ל קולות צהלה על מפלתה. מחה בצוהלים ואמר: "הייתה זו חובתנו להילחם בתנועה. גדולה הייתה סכנתה. אבל יהודים עמדו בראשה, ויהודים נתנו לה קולם, ועתה אבליים הם ועצובים, ואיך נשמח למפלתם!..."

הנה, זה מבט של דעת תורה! ומבט זה גילה לנו בורא עולם בעצמו! בשעתו, קטרגה הלבנה נגד החמה. אמרה שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד. מיד השיבה הבורא כגמולה: "למי ומעטי עצמך". אך לא זו בלבד שפיצה אותה בצבא הכוכבים, אלא עוד הורה להביא קורבן חטאת בראש חודש, יום התמעטות הלבנה, כעין הבעת צער על העונש, כדי להורות לנו, שהעונש הוא דבר שבדיעבד, ויש להצטער עליו!... (מעייני השבוע)

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוריאל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מוניה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מוניה ז"ל, לע"נ ר' עזריאל בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשור ז"ל, לע"נ יוסף בן הלה ז"ל, לע"נ אליהו בן אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן ליבה ז"ל, לע"נ ברוך בן כאדה ז"ל, לע"נ זהבה פזיה בת מרחא ז"ל, לע"נ טובה בת כורשיד ז"ל, לע"נ מסעוד בן מרחג ז"ל, לע"נ אלהם בת שהנן ז"ל, לע"נ דוד בן רבקה ז"ל, לע"נ אהוד בן אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן מרים ז"ל, לע"נ מרים בת שמה ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ רבי שלום מאיר בן מרדכי ז"ל, לע"נ לי כהן בן פולין ז"ל, לע"נ משה בן רינה תחיה ז"ל, לע"נ שמואל בן קדינה ז"ל, ולע"נ כל נפטרי עם ישראל.

למעוניינים בהפצת העלון: 03-5592523. לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: otzarot.hparasha@gmail.com